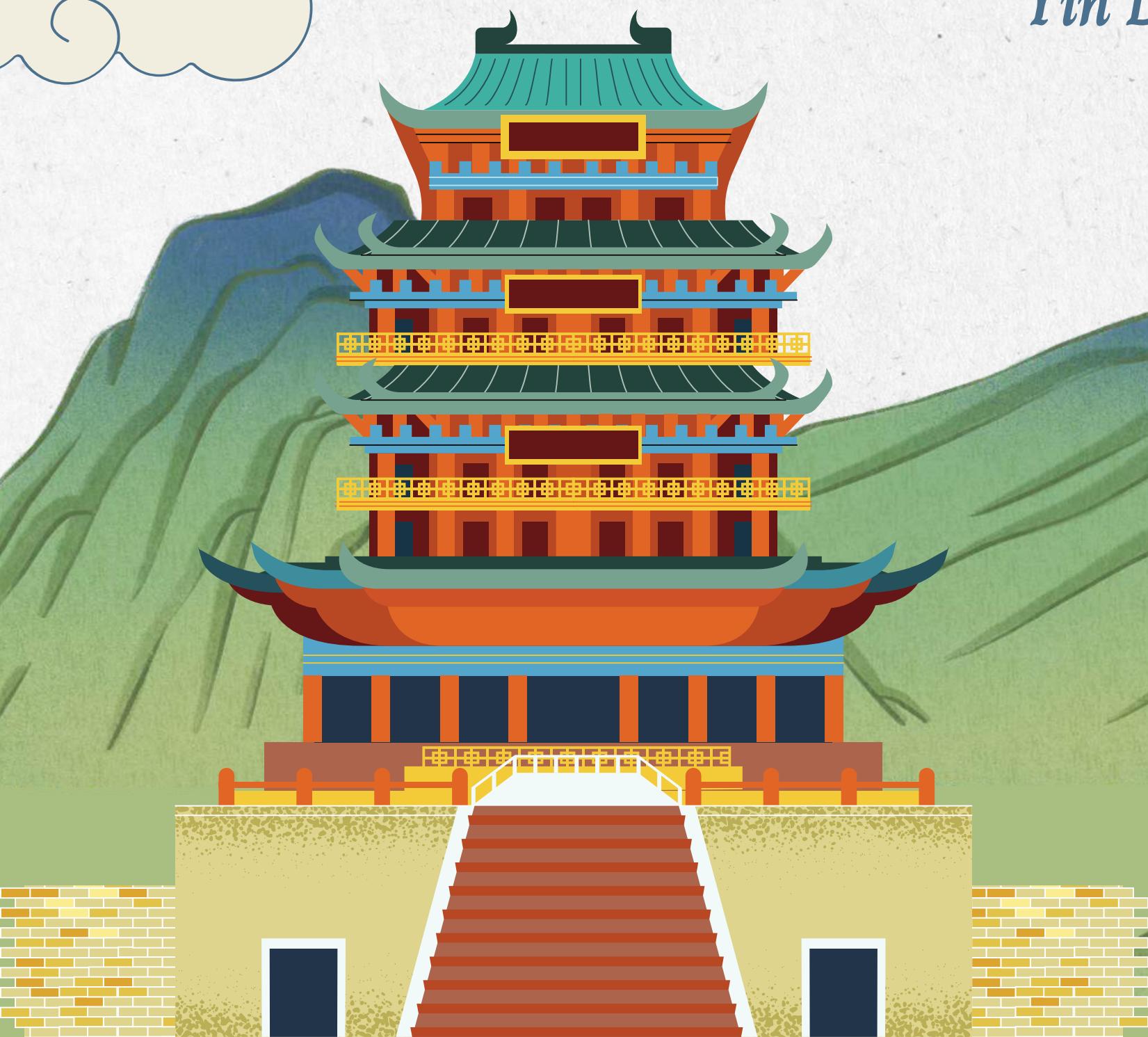

SHANG DYNASTY

Yin Dynasty (殷代; Yīn dài)
1600BC-1045BC

- Ang **Dinastiya ng Shang** ang unang pangkat ng mga dayuhang katutubo na nanirahan sa may ibabang bahagi ng **Ilog Dilaw o ang Huang Ho**. Ayon sa pananaliksik at talaan ng mga Arkeologo masasabing ang dinastiya ng Shang ang lehitimong nauna sa kabihasnan ng Tsina.
- Bilang patunay dito ay ang mga katibayan ng mga labi ng kanilang kabihasnan na nahukay sa kanilang lugar. Ang Kabihasnang Shang ay nag-umpisa noong **1600BC** at nagtapos noong **1045BC**. Ang sentro ng kanilang sibilisasyon ay matatagpuan sa kapatagan ng Tsina hanggang sa dulong hilaga ng **Shandong at Hebei**.

Saan Matatagpuan ang Huang Ho?

- Ang pangalang Huang ay hango sa salitang **Mandarin** na ang ibig sabihin ay “**dilaw**”. Ang Huang Ho ay pangatlo sa pinakamalaking ilog sa Asya at pang-anim naman sa pinakamahaba sa buong mundo.
- Ito ay may habang **5,464 kilometro** na kung saan ang tubig rito na galing sa talampas ng **Tibet** na makikita sa probinsya ng **Qingha** ay dumadaloy patungong silangan hanggang sa ito'y nagtatapos sa **Yellow Sea**. Ang kulay ng buhangin ng Huang Ho ay nagkukulay dilaw dahil sa mga **mineral** na nang-gagaling sa talampas ng **Loess**.

- Matatagpuan ang Huang Ho sa probinsya ng **Qinghai**. Sa taas nito ay bundok ng **Bayan Har** at sa bandang kanluran naman ng ilog ay ang kapatagan ng Hilagang Tsina. Ang tubig ng Huang Ho ay dumadaloy sa siyam na pangunahing probinsya ng Tsina. Malapit din ito sa siyudad ng **Donying**, na matatagpuan sa probinsya ng **Shandong**.
- Ayon sa kasaysayan ng Tsina, sa Huang Ho umusbong ang mga sinaunang sibilisasyon ng lahing Tsino. Dito rin ang kanilang naging kanlungan dahil sa maganda ang klima at malusog ang lupain ng Huang Ho. Isa rin ito sa mga pinaka-progresibong rehiyon sa Tsina.

Mga Ambag ng Kabihasnang Shang

1. Ang pagkakaroon ng irigasyon at mataas na pamantayan sa pagsasaka.
2. Ang paglililok ng mga dekorasyong pambahay na yari sa hade, ivory at clay
3. Ang paghahabi ng mga di kalidad na uri ng mga seda.
4. Ang paggamit ng mga primitibong lunas sa mga sakit.
5. Ang paggamit ng pulang tanso sa paggawa ng mga palayok, kaldero at iba pang gamit sa kusina

Mga Ambag ng Kabihasnang Shang

6. Ang pakikipag-usap sa mga yumao sa pamamagitan ng paggamit ng oracle bones
7. Ang paggamit ng Chariot at mga karwaheng pandigma.
8. Sa sining ng pagsulat, ang Calligraphy
9. Ang pagsusulat ng Oracle Script
10. Ang paggamit ng lunar na uri ng kalendaryo

Mga Ambag ng Kabihasnang Shang

11. Ang pag aalala sa ating mga yumaong ninuno
12. Pagsamba sa langit at kalikasan
13. Ang paggamit ng mga sandatang pandigma gaya ng pana, palakol, at mga helmet na yari sa balat ng hayop.
14. Paggamit ng mga kabayo at elepante sa pakikidigma at pagbuhat ng mga kalakal
15. Paggamit ng mga instrumento sa musika gaya ng chime na yari sa bato

Mga Ambag ng Kabihasnang Shang

16. Ang paglikha ng kampana at dram na yari sa tansong pula
17. Ang pag aaral sa Astronomiya
18. Ang paghahati-hati sa trabaho o dibisyon ng paggawa
19. Paggawa ng mga seramikang artipaktiko
20. Ang pag-aalay o pag-atang ng mga bagay para sa mga ninuno

- Ang dinastiya ng Shang ay unang pinamunuan ni **Emperador Cheng Tang**. Monarkiya ang uri ng lipunan na kanilang ginamit. Ang mga hari ang taga gawa at tagapamahala ng lahat ng uri ng mga batas. Ang kanilang kaharian ang sentro ng pamamahala sa lahat nang aspeto ng kanilang kabuhayan.
- Sa pamumuno ni emperador Tang ay **nag-umpisang lumago** ang kanilang **ekonomiya, agrikultura, industriya** pati na ang **usaping pulitikal** sa kanilang sibilisasyon.

- Sa pagdating ng ika-labing pitong hari ng dinastiya ng Shang na si **Haring Pan Geng**, nalipat ang kabisera ng **Shang sa Yin**. Mula noon ay tinawag ang dinastiya ng Shang na **Dinastiya Yin-Shang**. Ang diynastiyang ito ay kabilang sa mga “**Bronze Age Dynasty**”.
- Naging malaking bahagi ang paggamit ng **bronze** o **tansong pula** sa kanilang pang araw-araw na pamumuhay. Lumago ang kanilang kalakalang pangkabuhayan sa paglikha at paggawa ng sari-saring bagay gamit ang pulang tanso.

- Si **Haring Wuding** ang huling hari na namuno sa Shang. Dahil sa kanyang labis na kalupitan at kasamaan sa mga katutubo, ang mga ito ay natutong mag-aklas at nagrebelle laban sa kanyang pamumuno.
- Nagkaroon ng sigalot at hindi pagkakaunawaan kaya ang mga Shang ay hindi nakapaghanda sa pagsakop at pakikidigma sa kanila ng dinastiya ng Chou. Sa pagitan ng digmaan ng Shang at Chou ay nagwagi ang dinastiya ng Chou. Natalo at nagapi nila ang mga Shang. Dito na nagsimulang bumagsak at tuluyang natapos ang siglo ng pamamayagpag ng kabihasan ng mga Shang noong **1045BC**.

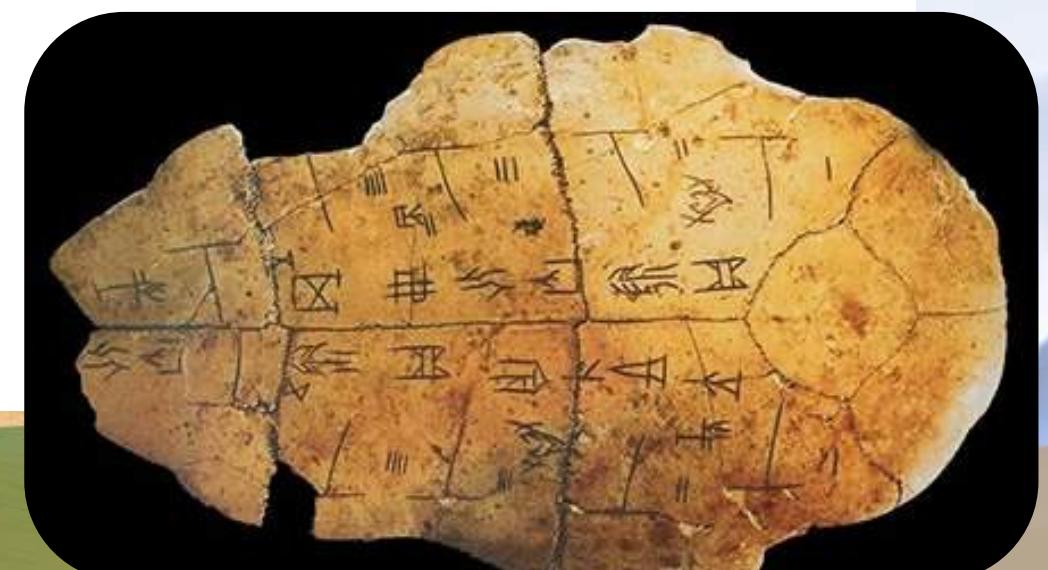

Ang pagbagsak ng Shang

- Sa pagkamatay ni Haring Wuding ay hindi nagtagal ang panahon ng Dinastiyang Shang. Ayon sa mga salaysay, ang Shang ay bumagsak dahil sa pagkawala ng "kapangyarihan mula sa langit".
- Ayon naman sa kasaysayan, naging malupit ang kahulihulihan hari ng Shang, kaya sumidhi ang panloob na mga alitan at nagrebelle ang mga decal state. Ang dinastiyang Shang ay lubusang lumipas nang gupuin ito ng dinastiyang Chou.

POLITIKA, EKONOMIYA, KULTURA, RELIHIYON AT PANINIWALA

- Ang pagiging **magsasaka** at **pag-aalaga** ng mga hayop ang pangunahing pangkabuhayan ng mga Shang. **Sumasamba** ang mga Shang sa **kalikasan** para magkaroon ng magandang panahon at masaganang ani.
- Namayagpag ang kapangyarihan ng mga hari sa kabihasnan ng Shang. Itinuro nila sa kanilang **mga tao** ang **pagsasamba sa kaluluwa** ng kanilang **mga yumaong ninuno** at sa kanilang **kalikasan**. Naniniwala ang kanilang mga hari na ito ang mga nagbibigay ng gabay sa kanila para magkaroon ng kapangyarihan at lakas mula sa kalangitan.

POLITIKA, EKONOMIYA, KULTURA, RELIHIYON AT PANINIWALA

- Naging laganap rin ang **pag-aalipin** noong kabihasnang Shang. Mga matatapang at mapang-api ang mga haring namuno sa panahon na ito. Namayagpag ang mga aristokrata ng lipunan. Labis ang hirap na dinanas ng mga alipin. Nagkaroon ng puwersahang pagsisilbi sa mga hari.
- Ang **bawat alipin ay kanilang pagmamay-ari**, kaya kasabay sa kanilang mga pagyao ay inililibing rin ng buhay ang mga ito bilang mga alay. Ayon sa talaan ng kasaysayan masyadong malupit ang mga magkakasunod na naging hari sa kabihasan ng Shang.

Sanggunian (References)

- Kabihasnang Shang. (n.d.). TakdangAralin.ph — Gabay para sa mga estudyante. <https://takdangaralin.ph/kabihasnang-shang/>
- Saan Matatagpuan Ang Huang Ho. (n.d.). TakdangAralin.ph — Gabay para sa mga estudyante. <https://takdangaralin.ph/saan-matatagpuan-ang-huang-ho/>
- Bronze Age - Shang dynasty (1600 BCE – 1046 BCE). (2024, October 30).
- Dinastiyang Shang - Ang Kamara Ng Utak. (n.d.). The Brain Chamber. <https://tl.thebrainchamber.com/ancient-civilizations/shang-dynasty/>

